

Basalfag – med klinisk relevans

En sesjon på landsmøtet hadde fått den usexy tittelen «Basalfag», men det var mye direkte anvendbar kunnskap her. Det er gjerne slik at basalforskning, før eller senere, får direkte klinisk betydning. Det var Institutt for oral biologi (IOB) ved Det odontologiske fakultet i Oslo som sto for presentasjon av tre aktuelle temaer.

 NILS ROAR GJERDET

Antibiotika – nye retningslinjer

Morten Enersen har arbeidet med retningslinjer for bruk av antibiotika i tannhelsetjenesten. Sammen med Bodil Lund fra Universitetet i Bergen er det arbeidet med oppdatering av de nasjonale retningslinjene for antibiotika. Retningslinjene – som er «nesten-lovgiving» – er hjelp for tannleger i daglig arbeid. De skal sikre god kvalitet, unngå uønsket variasjon i bruk, og opprettholde den relativt gunstige situasjonen i Norge med tanke på antibiotikaresistens. Total antibiotikabruk har gått ned sammenlignet med 2014, med et mål om 30 prosent reduksjon i 2020. Nitti prosent av antibiotikaforskrivning skjer i primærhelsetjenesten og tannleger står for cirka fem prosent.

I odontologisk praksis er det stort sett snakk om selvbegrensende infeksjoner. Ved akutte odontogene infeksjoner er det mest effektivt med drenasje, mens antibiotika skal brukes ved systemisk infeksjon. Når det gjelder antibiotikaproylaksis er det noen grupper av risikopasienter der det er aktuelt, for eksempel hos

pasienter med kunstige hjerteklaffer, alvorlig immunsvækkelse og der det er multiple risikofaktorer.

Målet med retningslinjene er å redusere det selektive trykket på den normale mikrofloraen ved å unngå unødig bruk av antibiotika, spesielt de bredspektrede, og – ikke minst – opprettholde et forsvarlig basalt smittevernregime til enhver tid, i henhold til anbefalingene om smittevern i odontologisk praksis (finnes på NTFs nettsider). De oppdaterte retningslinjene for antibiotikabruk er like om hjørnet og vil bli tilgjengelige på ulike plattformer. Følg med!

Cøliaki og emaljedefekter

Trond S. Halstensen er medisiner tilknyttet IOB. Han snakket om mekanismen for at ubehandlet cøliaki i barneårene kan gi emaljedefekter. Cøliaki er en autoimmun reaksjon på gluten som affiserer en til tre prosent av befolkningen. Tarmslimhinnen blir tykkere og glattere, som en beskyttelsesreaksjon mot gluteneksponeringen, men med glutenfri mat er man frisk.

Emaljeutviklingsdefektene deles gjerne inn i fire grader, fra små forandringer til substansløst som har oppstått på tidspunkter i tannbildningen der det har vært uoppdaget og ubehandlet cøliaki. Emaljekrystaller dannes i et «stillas» av amelogenin, som er proteiner. Forstyrrelse i amelogenin kan føre til kortere og mer irregulære emaljekrystaller. Amelogenin og gluten ligner på hverandre, de er sekvens-analoge, slik at det kan oppstå immunologiske kryssreaksjoner som kan forklare cøliakirelaterte emaljedefekter. Det er resultater underveis, basert på to grupper av pasienter, som kan kaste mer lys over mekanismene for sammenheng. Mer forskning trengs, som det nesten alltid heter.

HPV og tungekraft

Er det en kopling mellom humant papillom virus (HPV) og oral kreft? Dette var temaet for Tine M. Søland. HPV er et DNA-virus som finnes i mange versjoner som kan grovt deles i lavrisiko- og høyrisikoformer, som kan være karsinogene. HPV «liker» epitel. Høyrisikoformene finnes i stor andel av ulike plateepitelkarsinomer i slimhinner: Livmorhals og endetarm. De aller fleste HPV-infeksjoner er forbigående, og utvikler ikke kreft.

Spørsmålet er om høyrisiko-HPV kan være en faktor i en undergruppe av oralt plateepitelkarsinom, nærmere bestemt i mobil tunge. NOROC – Norwegian Oral Cancer study – hadde et prosjekt der ble det undersøkt 146 brukbare biopsier av plateepitelkarsinomer fra mobil tunge. Det ble analysert med ulike molekylærbiologiske metoder og resultatene ble sammenholdt med klinisk informasjon. Det ble ikke funnet aktiv virustranskripsjon i svulstene. Funnene tyder på at det er lite sannsynlig at høyrisiko-HPV er en etiologisk faktor for karsinomene, og at jakten på biomarkører for oral kreft fortsetter.

Tine M. Søland (t.v.), Morten Enersen og Trond S. Halstensen presenterte virksomhet og prosjekter ved Institutt for oral biologi (IOB) ved Det odontologiske fakultetet i Oslo.

Unn Haaland hadde noe å drøfte med Trond S. Halstensen, som snakket om mekanismer for utvikling av emaljedefekter i forbindelse med ubehandlet cøliaki.